

Tariximizdə yer alan 20 Yanvar faciəsindən 32 il keçsə də, baş verənlər unudulmur və qan yaddaşımıza əbədi köçüb. Həm kə-dər, həm də qürur doğuran səhifə-mizə çevrilən və Azərbaycan xalqı-nın tarixinə Qanlı Yanvar faciəsi ki-mi daxil olan 1990-cı il 20 Yanvar hadisəsi XX əsrdə xalqımıza qarşı yeridilən düşünülmüş siyasətin növbəti təzahürü idi. Bu tarix Azər-baycan tarixinə silinməyən səhifələr yazdı, xalqın milli azadlığı, müstəqil-liyi üçün yollar açdı. 1990-cı ilin yanvarın 19-dan 20-nə keçən gecə nahaq qanlar tökülərsə də, Azər-baycan xalqının iradəsini, milli azadlıq uğrunda mübarizə əzmini qıra bil-mədi. 70 il imperi-ya dövründə ya-şayan Azər-baycan xalqına qarşı keçmiş sovet dövləti-nin hərbi maşın-nın həyata ke-çirdiyi hərbi tə-cavüz insanlığa qarşı törədilmiş ən ağır cinayət-lərdən biri kimi qiymətini almış oldu. Bu, uzun illər sovet im-periyasının əsa-rətində yaşayan xalqın azadlıq səsinə ucaldığı, öz suverenliyi uğrunda cəsarət nü-mayiş etdirdiyi şərəfli tarixdir.

Milli azadlıq və ərazi bütövlüyü uğrunda mübarizəyə qalxmış dinc əhaliyə silahlı tə-cavüz nəticəsində günahsız insanların qətlə yetirilməsi və yarananması totalitar sovet rejiminin süqutu ərəfəsində onun cinayətkar mahiyyətini bütün dünyaya bir daha nü-mayiş etdirdi. Həmin dövrün tarixinə nəzər sal-saq görərik ki, 1990-cı ilin yanvar ayında M.Qorbaçov başda olmaqla sovet imperiya-sının rəhbərliyi Bakıda vəziyyətin gərginləş-məsini və hakimiyyətin təhlükədə olduğunu bəhanə edərək qoşunun yeridilməsi üçün müxtəlif əsassız məlumatlar yayırdı. Guya Bakıya qoşun hərbi qulluqçuların ailələrini qorumaq, hakimiyyətin zorakılıqla ələ keçir-ilməsinin qarşısını almaq üçün yeridilmişdi. Əslində isə bu, tamamilə saxta bir tezis idi. 1990-cı il yanvarın 19-da M.Qorbaçov SSRİ Konstitusiyasının 119-cu, Azərbaycan SSR Konstitusiyasının 71-ci maddələrini kobud şəkildə pozaraq, yanvarın 20-dən Bakıda fəvqəladə vəziyyət elan edilməsi haqqında fərman imzaladı. Lakin əhalinin bundan mə-lumatsız qalması üçün SSRİ DTK-nın "Alfa" qrupu tərəfindən yanvarın 19-da saat 19.27-də Azərbaycan televiziyasının enerji bloku partladıldı, respublikada televiziya verilişləri dayandırıldı. Gecə isə qoşun fəvqəladə və-ziiyyət elan edilməsindən xəbərsiz olan şə-hərə daxil oldu və dinc əhaliyə amansız di-yan tutuldu.

İNSAN HÜQUQLARINA ƏSASLANAN BEYNƏLXALQ MÜQAVİLƏLƏRİN KOBUDCASINA POZULDUĞU GÜN

Plan üzrə hər şey əvvəlcədən hazırlan-mışdır. Ssenari üzrə baş tutan əməliyyatlar Bakını qan dənizinə çevirmişdir. Bakıda fəv-qələdə vəziyyətin elan olunması haqqında məlumat əhaliyə yalnız yanvarın 20-də sə-hər saat 7-də respublika radiosu ilə çatdırıl-dı. Həmin vaxt isə öldürülənlərin sayı 100 nəfərə çatmışdı. Belə ki, artıq yanvarın 20-də 131 insan öldürülmüşdü ki, onlardan 117-si azərbaycanlı, 6-sı rus, 3-ü yəhudi, 3-ü tatar idi. 744 adam ağır xəsarət almış, 4 şəxs itkin düşmüş, 400 nəfər isə həbs edil-mişdi. Sovet qoşunları fəvqəladə vəziyyət



"BU TƏCAVÜZ XALQIMIZI MƏNƏVİ CƏHƏTDƏN ÇOX SARSITSA DA, İTKİLƏRƏ MƏRUZ QOYSA DA, ONUN MƏNLIYINI TAPDALAYA BİLMƏDİ"

Xalqın azadlığını, şərəf və ləyaqətini uca tutan Vətən övladları canlarından keçərək şəhidlik zirvəsinə ucaldı. Azərbaycan xalqı-nın sınağa çəkildiyi, qəhrəman oğulların əbədi yaşamaq naminə ölüme qənşər gedərək şəhid olduqları o müdhiş gecə - 20 Yan-var xalqımızın qan yaddaşına çevrildi. Şə-hidlərimiz 20 Yanvarı xalqımızın müstəqillik, istiqlal və hürriyyət uğrunda apardığı milli azadlıq hərəkatının zirvəsi kimi Azərbaycan tarixinə həkk etdilər. Ümummilli Lider Heydər Əliyevin de-diyi kimi, "Bu təca-vüz xalqımızı mənəvi cəhətdən çox sarsit-sa da, itkilərə məruz qoysa da, onun mən-liyini tapdalaya bil-mədi, qürurunu sını-dıra bilmədi, qəhrə-manlıq salnaməsinə yeni bir səhifə kimi yazıldı". Tariximizin bu səhifəsi imperiya güllələrinin səsinə açıldı və şəhidlərimi-zin qanı ilə əbədi olaraq yazıldı. Bakı mı-

Azərbaycanın istiqlal yolunun ilk zirvəsi

elan olunmayan rayonlara - yanvarın 25-də Neftçalaya, bir gün sonra isə Lənkərana yer-idilmiş, nəticədə hər iki rayonda dinc in-sanlar qətlə yetirilmişlər. Beləliklə, sovet qo-şunlarının Bakıya və Azərbaycanın digər ra-yonlarına hərbi müdaxiləsi nəticəsində öl-dürülən insanların sayı rəsmi olaraq 147-yə çatmışdı. Adamları xüsusi qəddarlıqla və ya-xın məsafədən güllələmişlər. Xəstəxanalar, təcili yardım maşınları atəşə tutulmuş, hə-kimlər öldürülmüşdür. Baş verən hadisələr 1948-ci ilin Ümumdünya İnsan Hüquqları Bəyannaməsi, 1966-cı ilin Mülki və Siyasi Hüquqlar haqqında Beynəlxalq Aktı, 1966-cı ilin İqtisadi, Sosial və Mədəni Hüquqlar Haqqında Aktı və 1975-ci ilin Avropada Təhl-ülkəsizlik və Əməkdaşlıq Müşavirəsinin Helsinki Yekun Aktı, ATƏM-in 1989-cu il Vyana görüşünün son qərarı, hərbi əmə-liyyatların aparılmasını tənzimləyən qüvvədə olan müqavilələr, əsasən də 1980-ci ilin döyüş zamanı yüngül fırlan-və yayılan güllələrin istifadə edil-məməsi Bəyannaməsi də buraya daxil olmaqla qüvvədə olan bütün insan hü-quqlarına əsaslanan beynəlxalq müqavilə-lər kobudcasına pozulmuşdur.

Yanvarın 20-də artıq bütün dünya Bakı-da törədilmiş dəhşətli qırğından xəbər tutdu. Artıq sovet qoşunlarının Bakıya hərbi müda-xiləsi dünyanın bir sıra ölkələrində etirazla qarşılanmışdır. M.Qorbaçovun atdığı bu ad-dımı kəskin tənqid etmişlər.

MİLLİ MƏFKURƏMİZİN AZADLIQ İSTƏYİNİN OYANIŞ GÜNÜ

Müstəqil Azərbaycan dövlətinin tarixinə qanlı 20 Yanvar faciəsi xalqımızın şərəf və qəhrəmanlıq səhifəsi kimi yazıldı. Azər-baycan tarixində qanlı yazılmış bir səhifə olsa da, bu tarix Azərbaycanın istiqlal yolunun ilk zirvəsi, milli məfkurəmizin azadlıq istəyinin oyanış günüdür. Xalq o günlərdə böyük bir həqiqəti - həqiqi liderin meydanda olmama-sını da bütün mahiyyəti ilə dərk etdi. O müd-hiş gündə Ulu Öndər Heydər Əliyev xalqının səsinə hər kəsdən əvvəl səs verdi. Ümum-millə Lider Moskvada xüsusi nəzarət altında ola-ola, özünün və ailə üzvlərinin həyatını açıq təhlükə qarşısında qoyaraq, hadisələr-dən dərhal sonra, 1990-cı il yanvarın 21-də ailəsi ilə birlikdə ölkəmizin Moskvadakı Dai-mi Nümayəndəliyinə gələrək, təcavüzə kəs-

kin etirazını bildirdi, faciəni törədənləri, şəxsən M.S.Qorbaçovu kəskin itti-ham etdi, qoşunların Bakıdan çı-xarılmasını tələb etdi. Ulu Önd-ər Heydər Əliyev bununla, hər şeydən əvvəl, Vətən, xalq qarşısında vətəndaşlıq və milli mövqeyini nümayiş etdirdi.

Ümummilli Lider Heydər Əliyevin yenidən hakimiyyə-tə qayıdışı Azərbaycanda müstəqil döv-



zın sinəsin-də "Şəhidlər xiya-banı" yarandı.

Artıq həmin hadisədən 32 il ötür. Xalqımız 20 Yanvar hadisə-lərinin 32-ci ildönümünü qeyd edir, igid övladlarının fədakarlığını mə-həbbətlə xatırlayır və onların əziz xatirəsini böyük ehtiramla yad edir. Ölkəmizin hər yerində, eləcə də xa-rici dövlətlərdə tədbirlər keçirilir. 20 Yanvar gününün Azərbaycanın suveren-liyi, istiqlaliyyəti və ərazi bütövlüyü uğrun-da mübarizə rəmzi kimi qeyd olunur. Azər-baycan xalqı azadlıq eşqi ilə, əliyalın rus or-dusunun qarşısına çıxanda çox qurbanlar verdik. Amma vüqarla deyək ki, 20 Yanvar-da yeni Azərbaycan doğuldu.

1990-cı ilin 20 Yanvar hadisələri zamanı Azərbaycan xalqı öz azadlığı və müstəqilliyi uğrunda çox sayda şəhid verdi. Prezident İl-ham Əliyevin dediyi kimi, "Azərbaycan bu mübariz oğul və qızlarının şücaətini daim yüksək qiymətləndirir, onların ruhuna ehtiram göstərir, xatirəsini hər zaman uca tutur". Pre-zident İlham Əliyevin uğurlu sosial siyasəti nəticəsində 20 Yanvar hadisələri ilə əlaqədar əlilliyi olan şəxslər və şəhid ailələri üçün eti-barlı sosial müdafiə sistemi formalaşmış. Ölkə-mizdə şəhidlərin xatirəsinin uca tutulmasına, şəhid ailələrinin sosial məsələlərinin yoluna qoyulmasına xüsusi diqqət yetirilir.

Bəli, Azərbaycan xalqı öz müstəqilliyini bərpa etdi. Bu gün müstəqillik tariximizin ən şərəfli, qürurlu zamanı yaşayırıq. Şəhidlərimi-zin ruhu şaddır. Azərbaycan 30 ilə yaxın işğal altında olan torpaqlarını öz gücü ilə dö-yüş meydanında azad etdi. Bu gün müstəqil Azərbaycanın hər bir yerində üç rəngli bay-rağımız dalğalanır.

Nəzakət ƏLƏDDİNQIZI